

опозиційного руху в Росії вважає, що Х. Рухані такими зустрічами з В. Путіним спеціально давить на Б. Обаму, щоб він усе ближче наближався до діалогу з Іраном по зняттю санкцій [6].

Якщо розглянути внутрішньополітичні процеси, то зазначимо, що з кожним роком Ісламська Республіка Іран усе більше «відкривається» для туристів. Окрім цього в Ірані відбувається «лібералізація доступу до інформації», так зокрема за правління Хасана Рухані було знято ліміт із Інтернет-сайтів, до яких не було доступу до 2013 р., показово, що Х. Рухані веде свій блог у соціальній Інтернет мережі Twitter [12] де в цей час, також зареєструвався і экс-президент Ірану М. Хатамі. Хоча з «реверсу монети» ми маємо арешти незалежних журналістів та контроль за «фільтруванням Інтернет ресурсів»[7].

Ще однією новинкою для Ірану стало те, що при Х. Рухані деякі керівні посади отримали жінки, наприклад офіційним представником МЗС Ісламської Республіки Іран стала Марзіех Афкам, однією із віце-президентів Хасана Рухані стала Ельхам Амінзаде й т.д. [7].

Існує гіпотеза, що на закритій частині виступу М. Хатамі в Гарварді у 2006 р. був даний прогноз, що після М. Ахмадінежада буде останній президент Ісламської Республіки Іран, який буде з близького оточення Алі Хаменеї, і після смерті аятоли проведе контрреволюцію та створить цим дійством нову державу – Президентську Республіку Іран, але враховуючи закритість виступу М. Хатамі в 2006 р. цю інформацію не вдалось остаточно перевірити. До цього зауважимо, що дана гіпотеза має доволі сильне раціо, оскільки Х. Рухані веде доволі неоднозначну зовнішньополітичну діяльність, його біографія в якій присутні прямі симпатії до політики аятоли та вища світська освіта. Всі ці фактори дають нам симбіоз доволі різнобічної інформації, єдине що можна сказати у такому випадку: «Поживемо – побачимо» [12, 7].

Таким чином, на сучасному етапі Ісламська Республіка Іран перебуває в новій фазі, скоріш за все, розвитку, як внутрішньо, так й зовнішньополітичного. Поки що цей процес триває і говорити про його досягнення ще зарано. Єдине що можна сказати напевне – це те, що Ірану вдалось налагодити дипломатичні відносини зі США та західною Європою, і не втрутитись напряму в нову війну проти Ісламської Держави Іраку та Леванту. Про все інше можна відповісти, що це процеси, чи навіть «реформи», які проводить консерватор, так розумний, так релігійно нефанатичний, але консерватор [7]. Основні політичні випробування сучасного Ірану все ще попереду і чи справиться Хасан Рухані з майбутніми проблемами – питання випадку та часу. Зрештою зауважимо, що реальну оцінку його правлінню вдасться дати тільки після кінця його каденції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алі Самаді Ахаді. Зелена хвиля: документальний фільм. – Нім.: 2010. – 80 хв.
2. Беньямин Нетаньяху назвал речь Хасана Роухани в ООН лицемерной: стаття на Новостной Калейдоскоп від 25.09. 2013. – Режим доступу: <http://jvatnews.ru/novosti/binyamin-netanyahu-2/>.
3. Биньямин Нетаньяху: президент Ирана Хасан Роухани – «волк в овечьей шкуре»: стаття на Политическое Обозрение від 02.10. 2013. – Режим доступу: <http://politobzor.net/show-5633-binyamin-netanyahu-prezident-irana-hasan-rouhani-volk-v-ovechey-shkure.html>.
4. Иран изменил риторику: Хасан Роухани признал и осудил Холокост: стаття на ВСЕТИ.RU від 25.09. 2013. – Режим доступу: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=1134043>.
5. Конституція Ісламської Республіки Іран з поправками 1989 року. – Режим доступу: http://www.servat.unibe.ch/icl/ir00000_.html.
6. Мальцев В. АРТРОДГОТОВКА. – Рос. – Саратов.: ефір від 30.09. 2014. – 80 хв.: 19:56–21:46. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=kikTh9rTMGc>.
7. Мельникова К. Вечный страж Исламской революции: стаття в Lenta.RU від 25.10. 2014: [Електронний ресурс] / Ксения Мельникова. – Режим доступу: <http://lenta.ru/articles/2014/09/25/rouhani/>.
8. Сайт Iran Chamber Society History of Iran: Mir Hossein Mousavi. – 2012. – Режим доступу: http://www.iranchamber.com/history/mmousavi/mir_hossein_mousavi.php.
9. Сатрالی Маржан. Персеполис: фільм-біографія / Маржан Сатрالی, Венсан Гаронно. – Фрн.: 2007. – 95 хв.
10. Хасан Роухани пригрози уничтожить Израиль: стаття на RG.RU від 02.08. 2013. – Режим доступу: <http://www.rg.ru/2013/08/02/rowhani-site.html>.
11. Francisco Gli-White If the Ayatollah Khomeini was an enemy of the United States ruling elite, why did he adopt the CIA's security service?. – Режим доступу: <http://www.hirhome.com/iraniraq/savak.htm>.
12. Hassan Rouhani Twitter account. Пост від 13.09. 2015р. – Режим доступу: <https://twitter.com/hassanrouhani>.

Табас С.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЙСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

На сьогоднішній день Україна як суверенна держава співпрацює і має ділові партнерські контакти з багатьма країнами світу в різноманітних сферах. У наш час ця співпраця є важливою, оскільки будь-яка держава не може без неї функціонувати й бути повноцінним об'єктом міжнародних відносин. Для України, яка опинилась у складній політико-економічній ситуації, відчуваючи військову загрозу з боку східного сусіда, дуже

важливо мати сильну державу-партнера на міжнародній арені, яка б змогла забезпечити територіальну цілісність України.

Військовий конфлікт, що розгорнувся в 2014–2015 рр., показує необхідність переосмислення підходів до забезпечення національної безпеки України. Зокрема це вимагає посилення військового співробітництва з міжнародними організаціями та іноземними державами. Важливим партнером у такому співробітництві є Китайська Народна Республіка (КНР). Співробітництво з Китаєм відкриває Україні нові можливості зокрема щодо: імплементації міжнародних стандартів у сфері безпеки і оборони, використання нових практик управління оборонним сектором, отримання нових технологій, кооперації в сфері підготовки персоналу, залученні інвестицій у ВПК.

Актуальність даного дослідження визначається необхідністю пошуку й активізації шляхів співробітництва між Україною та КНР у військовій сфері, встановленням і поширенням між країнами довіри у військовій сфері, поступовим формуванням нової системи міжнародної безпеки.

Виходячи із актуальності проблеми метою автора є оцінити стан і перспективи розвитку військового співробітництва України в контексті змін, що відбуваються на міжнародному та регіональному рівнях безпеки.

Для досягнення мети автор ставить такі основні дослідницькі завдання: виявити основні напрями і форми українсько-китайського співробітництва; проаналізувати розвиток українсько-китайських військових відносин на міждержавному рівні; з'ясувати стан, головні проблеми й перспективи військово-технічної співпраці України та Китаю; виявити труднощі, які перешкоджають розширенню взаємовигідного українсько-китайського співробітництва, розкрити їх характер і накреслити основні шляхи подолання.

Військо-технічна співпраця між Україною та КНР встановилась і почала стабільно розвиватись ще на початку 90-х рр. ХХ ст. Особливо важливим у цьому плані є підписання між двома країнами договірної бази.

Так, в квітні 1995 р. було підписано дві угоди: Угода про співробітництво між Міністерством оборони України і Міністерством оборони КНР та Угода між Урядом України і Урядом КНР про співробітництво у військово-технічній галузі. Ці угоди заклали підвалини військово-технічної співпраці між Україною та Китаєм. В основному вони декларували основні сфери, в яких держави планували взаємодіяти.

Угода між Урядом України і Урядом КНР про співробітництво у військово-технічній галузі передбачала співробітництво в таких галузях:

- у галузі виробництва, модернізації, обслуговування купівлі-продажу військової техніки та озброєння (авіаційної, ракетної техніки, техніки для сухопутних військ, радіотехнічних і радіоелектронних систем спеціального призначення);
- в галузі реконструкції та модернізації підприємств авіаційної, суднобудівної і машинобудівної промисловості;
- у галузі співробітництва між збройними силами обох країн (зокрема, військове навчання);
- в галузі науково-технічного співробітництва, що включає обмін фахівцями збройних сил, а також обмін науково-технічною інформацією.

Угода про співробітництво між Міністерством оборони України і Міністерством оборони КНР передбачала взаємовідносини у таких сферах:

- військово-технічна;
- військова освіта, бойова підготовка, тилове забезпечення, метеорологія, гідрографія, топографія;
- військове виховання, спорт, медицина;
- військова наука, воєнно-історичні дослідження.

Основні статті цих угод мали забезпечуватись шляхом застосування таких основних форм взаємодії як: взаємний обмін візитами між міністерствами оборони та відповідальними представниками військових відомств обох країн, робочі зустрічі представників міністерств оборони, участь у культурно-виховних, спортивних й інших заходах [5, с. 128–130].

Українсько-китайське оборонне співробітництво спочатку в основному мало форму обміну військово-технологічними розробками. Україна для Китаю була цікава тим, що Україна займала лідируючі місця в авіакосмічній і хімічній промисловості, металургії, виробництві систем навігації та інших галузях.

Так, на теренах України активно розвивався всесвітньо відомий завод із виробництва ракетно-космічної техніки у Дніпропетровську. Тут вироблялися ракети-носії «Циклон-2», «Циклон-3», «Зеніт» й інша продукція. Особливу зацікавленість для КНР становила співпраця із Академією зварювальних технологій імені академіка Патона, оскільки це один зі світових лідерів у цій галузі. Ці технології мають велике значення для аерокосмічної, суднобудівної та інших галузей промисловості, тут готуються висококваліфіковані кадри [1].

З 90-х рр. Китай став найбільшим покупцем українських військових технологій. Співпраця ведеться в таких областях, як закупівля корабельних газових турбін великої потужності ВСТ-2500 для великих надводних кораблів, ТРДДФ АІ-222 для надзвукових УТС L-15. Свого часу КНР обрала Україну для придбання АР ДБН (активних радіолокаційних головок самонаведення) виробництва київського заводу для модернізації УР повітряного бою Р-27. Українські технології дозволили не тільки модернізувати ракети Р-27, але дозволили Китаю розпочати роботи зі створення власних УР повітряного бою середньої дальності.

На кінець 90-х рр. Україна була шостим у світі експортером озброєнь, продавала зброю і військову техніку більш ніж до 50 країн світу. З 1996 р. Україна продала Пакистану зброю на суму близько 800 млн. дол. США, а в 1998 р. продала КНР за 25 млн. дол. недобудований авіаносець «Варяг».

На початок 2000-х рр. головним напрямком просування українських технологій в сфері озброєнь і машинобудування став саме східний вектор. Україна та Китай беруть участь у виробництві танка «Аль Халід». Україна також веде і закінчує виконання контрактів із КНР за такими військово-технічними проектами, як поставки турбін для кораблів та систем радіолокації. Реалізується проект «Аль Зарат» – модернізація танків Т-59, що відповідають китайській моделі Т-55 [9].

Контакти з Китаєм у військово-технічній галузі пов'язані, перш за все, з авіабудуванням (контракти з АНТК ім. Антонова), ракетобудуванням (контракти з Дніпропетровським КБ «Південне»), співпраці в космосі тощо. Відповідно до укладеного між Україною і КНР договору, Харківський військовий університет розпочав підготовку китайських фахівців протиповітряної оборони. Не виключено, що у майбутньому Україна почне готувати й курсантів-льотчиків із Китаю, а також здійснюватиме медичне забезпечення підготовки космонавтів, що особливо важливо для реалізації китайської космічної програми «Проект 921». Крім того, на аерокосмічній виставці в китайському місті Чжухай було підписано кілька угод про модернізацію та обслуговування китайської авіатехніки, зокрема модернізацію китайського літака У-8, який є копією українського літака АН-12.

Крім того укладено угоду в галузі освоєння космосу. Зокрема, передбачено спільну роботу над новими космічними технологіями й, у тому числі, над створенням мікросупутника. Одним із головних напрямів співробітництва буде вдосконалення техніки для виведення супутників, створення платформ мікросупутників і просування амбітного проекту космічного повітряного старту [7].

Продовжуються переговори про придбання Китаєм АН-70, який у своєму класі випередив на кілька років провідні авіаконструкторські бюро світу. Причому Київ уже погодився продати й технологію для будівництва машин даного класу в КНР. Підписання українсько-китайської угоди про захист інтелектуальної власності дає можливість українським фахівцям поділитися із китайцями своїм досвідом у ракетобудуванні та створенні радарних оборонних систем високої точності.

Останніми роками Україну відвідали представники вищого військового керівництва Китаю. У період із 18 по 20 червня 2011 р. в Україні з візитом перебував Голова КНР Ху Цзиньтао. Це була вже друга за останні півтора роки особиста зустріч Президента України Віктора Януковича з лідером Китаю. Саме в 2011 р. **Україна та КНР уклали декілька довгострокових угод у сфері військово-технічного співробітництва**, відповідно до яких Китай придбає українські радарні системи, ракети повітря-повітря і десантні амфібії.

У серпні 2011 р. Україну відвідав член Центральної військової ради, начальник Генерального штабу Народно-визвольної армії КНР генерал-полковник Бінде Ченем. Він зустрічався із Прем'єр-міністром України Миколою Азаровим. «Україна готова інтенсифікувати військову співпрацю, обмін військовими делегаціями, аташе, розширити підготовку китайських військових у вищих навчальних закладах Міністерства оборони України», – наголосив М. Азаров. При цьому він додав, що активізувати військово-технічну співпрацю допоможе міжурядова комісія з питань військово-промислової співпраці між Україною та Китаєм. Глава уряду наголосив, що, зокрема, перспективною є співпраця в створенні важких транспортних літаків, великотоннажних кораблів, кораблів на повітряних подушках, будівництві танків і протиповітряної оборони. Прем'єр закликав китайську сторону також поглибити співпрацю в авіабудуванні.

Водночас глава українського уряду проінформував китайську сторону про те, що Україна виробляє енергоощадливі двигуни для вертольотів. Прем'єр-міністр доручив українським військовим та представникам військово-промислової галузі інтенсифікувати військово-технічну співпрацю з КНР. Зокрема, М. Азаров доручив провести детальний аналіз військово-технічного співробітництва України з Китаєм й на основі цього аналізу запропонувати 5–10-річну програму співпраці між Україною і КНР.

У свою чергу, Бінде Чень зазначив, що Україна та Китай мають перспективи для активізації як державного, так і військово-технічного співробітництва [2].

В 2012 р. продовжується військове співробітництво з КНР. Так, у листопаді 2012 р. делегація українських військових відвідала дев'ятий Міжнародний авіакосмічний салон Airshow China-2012 у китайському місті Чжухай, де ознайомила із новими розробками Китаю в області військової авіації. За

останні роки у військових навчальних закладах Міністерства оборони України пройшли підготовку понад 200 китайських військовослужбовців.

У 2012 р. делегація Збройних Сил України на чолі з командувачем Військово-Морських Сил адміралом Віктором Максимовим з 14 по 18 лютого здійснила візит до КНР. Мета візиту: розвиток стратегічного партнерства з Китаєм, продовження діалогу між керівництвом генеральних штабів, військово-морських сил країн, вивчення досвіду реформування та розвитку Народно-визвольної армії КНР, визначення пріоритетних напрямків й ефективних форм двостороннього військового співробітництва на перспективу [4].

Під час візиту було проведено зустрічі з начальником Генерального штабу Народно-визвольної армії Китаю та його заступниками, командувачем Військово-Морських Сил Народно-визвольної армії КНР. Також в рамках поїздки відбулось відвідування управлінь Головного штабу ВМС Народно-визвольної армії Китаю, військового училища, військових частин у військово-морській базі «Циндао». Візит відбувся відповідно до Плану заходів військового співробітництва Збройних Сил України на 2012 рік і за результатами домовленостей, досягнутих під час офіційного візиту в Україну начальника Генерального штабу Народно-визвольної армії КНР, що відбувся у серпні 2011 р.

Протягом 2013 р. значно активізувався воєнно-політичний діалог із **Китаєм**. У 2013 р. було здійснено заходи на рівні вищого воєнно-політичного керівництва двох країн. Так, 13–16 січня 2013 р. проведено візит в Україну Міністра оборони КНР. У рамках візиту глава оборонного відомства Китаю провів зустрічі з Президентом України та Прем'єр-міністром України. Міністром оборони КНР повідомлено про рішення китайської сторони щодо виділення Міністерству оборони України гранту в розмірі десяти мільйонів юанів для надання військово-медичного устаткування [7].

21–24 травня 2013 р. проведено офіційний візит в Україну заступника Голови Центральної Військової Ради КНР генерал-полковника повітряних сил Сюй Ціляна. Згідно з програмою візиту проведено: зустрічі заступника Голови Центральної Військової Ради КНР генерал-полковника повітряних сил Сюй Ціляна з Президентом України та Прем'єр-міністром України.

Було проведено зустріч Міністра оборони України Павла Лебедева з Сюй Цілянком. Учасники делегації обговорили перспективи військового і військово-технічного співробітництва між оборонними відомствами двох країн. Глава оборонного відомства України наголосив, що практичними заходами двостороннього співробітництва між Збройними Силами України та Народно-визвольною армією КНР у цьому й наступних роках можуть стати спільне тренування підрозділів військово-морських сил під час візиту в Україну китайських військових кораблів, відвідування військовослужбовцями Китаю українських центрів міжнародної миротворчої діяльності, співробітництво в галузі військової авіації, боротьби з піратством і міжнародним тероризмом, допомоги населенню у випадку надзвичайних ситуацій [4].

У свою чергу заступник Голови Центральної військової ради КНР генерал-полковник Сюй Цілян зазначив, що Китай вбачає в Україні надійного та стабільного партнера на довгострокову перспективу. На виконання домовленостей досягнутих під час візиту в Україну Міністра оборони КНР, проведено візит делегації Міністерства оборони України на чолі з першим заступником Міністра оборони України до Китаю. У рамках візиту (26–31 травня 2013 р.) делегація Міністерства оборони України ознайомилася із можливостями підприємств оборонно-промислового комплексу КНР, зокрема корпорації «Політехнолоджі» та 3-ї Академії Китайської аерокосмічної науково-технічної корпорації [9].

Згідно з Угодою від 27 травня 2009 р., в 2013 р. Китаю було передано перше з чотирьох найбільших у світі десантних суден на повітряній подушці «Зубр», побудоване Феодосійською суднобудівною компанією «Море» на замовлення китайських ВМС. Десантний корабель на повітряній подушці «Зубр» призначений для висадки десанту на непідготовлене узбережжя та його вогневої підтримки. Корабель спроможний перевозити три основних танки вагою до 150 тон або 10 бронетранспортерів і 140 чоловік десанту. Крім самих кораблів Пекіну також передана й вся технічна документація, яка дасть змогу китайській стороні організувати самостійне виробництво копій «Зубра» [8].

Через ситуацію в Україні з 2014 р. активна співпраця у галузі військового співробітництва призупинилася. Разом із тим, протягом 2015 р. вище керівництво України розглядало можливість виробництва китайських бойових літаків з українськими двигунами, які передбачають для постачання у ВПС України.

Ідеться про китайські легкі штурмовики L-15 розробки компанії Hongdu. Планується, що фюзеляжі штурмовика направлятимуться в Україну з Китаю та забезпечуватимуться різними системами українського виробництва. Цей літак є легким тренувально-бойовим штурмовиком, який комплектується авіадвигунами, що випускаються на українському підприємстві «Мотор-Січ», і спроможний розвивати надзвукову швидкість. [3]. У цілому протягом 2015 р. керівництво держави, зважаючи на сучасну геополітичну ситуацію, відкривало нові форми військової взаємодії з КНР.

Отже, проаналізувавши українсько-китайське військове співробітництво, можна зробити висновок, що воно перетворилося на важливу складову двостороннього партнерства й виступає органічним доповненням політичного діалогу на міждержавному рівні. Пріоритетними напрямками співробітництва України та Китаю в оборонній сфері залишається співпраця у галузі військової освіти й у військово-технічній сфері.

Воєнно-політичний діалог України та КНР простежується в координації дій двох держав. Враховуючи регіональне розташування України і Китаю, є привід поєднати зусилля, координувати регіональні військові програми, й таким чином зміцнити вісь безпеки «Центральна Європа–Євразія–Китай». Для цього, потрібно забезпечити співпрацю на рівні військових експертів і стратегів, а також на рівні військово-промислових комплексів країн. Окремим напрямком може бути співпраця у сфері високих технологій, зокрема озброєнь, яка тільки починає освоюватись КНР. Об'єктивно Китай відчуває брак високотехнологічної зброї та відповідно навченого персоналу (військові льотчики, управління космічними операціями). При цьому теперішня співпраця із Російською Федерацією і США має свою межу, оскільки ці країни – потенційні суперники за вплив в Азійському регіоні й світі. По відношенню до Києва у Пекіна такої проблеми просто не існує. Україна також зацікавлена у військовій співпраці з КНР, зважаючи увагу на політичну ситуацію, яка склалася в Україні та військові дії, що відбуваються на сході держави. Для України дуже важливо мати добре налагоджені відносини з такою сильною у військово-плані державою як Китай.

ЛІТЕРАТУРА

1. Військова співпраця України та Китаю: що за цим стоїть?. – Режим доступу: <http://geostrategy.ua/node/21>.
2. ВМС України та Китаю планують спільні військові навчання. – Режим доступу: http://vgolos.com.ua/news/vms_ukrainy_ta_kytayu_planuyut_spilni_viyskovi_navchannya_51982.html?print.
3. Майбутній винищувач ВПС України L-15?. – Режим доступу: <http://autopalace.com.ua/news/war/l-15-majbutnij-vynyschuvach-vps-ukrajiny/>.
4. Оборонні відомства України та КНР обговорили перспективи військового та військово-технічного співробітництва: [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246352624.
5. Павлюк Є. П. Двосторонні відносини України і Китаю / Є. П. Павлюк // Науковий вісник дипломатичної академії України. – 2007. – №7. – С. 121–135.
6. Погорелова І. С. Сучасні українсько-китайські відносини: історія становлення та розвитку / І. С. Погорелова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – №19. – С. 80–89.
7. Сучасний стан міжнародного співробітництва Збройних Сил України: [Електронний ресурс] // Міністерство оборони України. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/suchasnij-stan-mizhnarodnogo-spivrobitnicztva-zbrojnih-sil-ukraini.html>.
8. Україна домовилася з Китаєм про закупівлю штурмовиків для ПСУ, які збиратимуть в Одесі. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-dogovorilas-kitaem-zakupke-shturmovikov-1447701345.html>.
9. Україна і Китай активізують військову співпрацю. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1232637ukrana_kitay_aktivizuyut_vyskovu_spvpratsyu___mikola_azarov_1034737.html